

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อพัฒนาระบบ ทดลองใช้ระบบ และประเมินคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนาระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

ระยะที่ 2 การทดลองใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

ขั้นตอนของการวิจัยนำเสนอในแผนภาพที่ 6 สำหรับรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนมีดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

ตอนที่ 1.1 การกำหนดองค์ประกอบของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระบบ

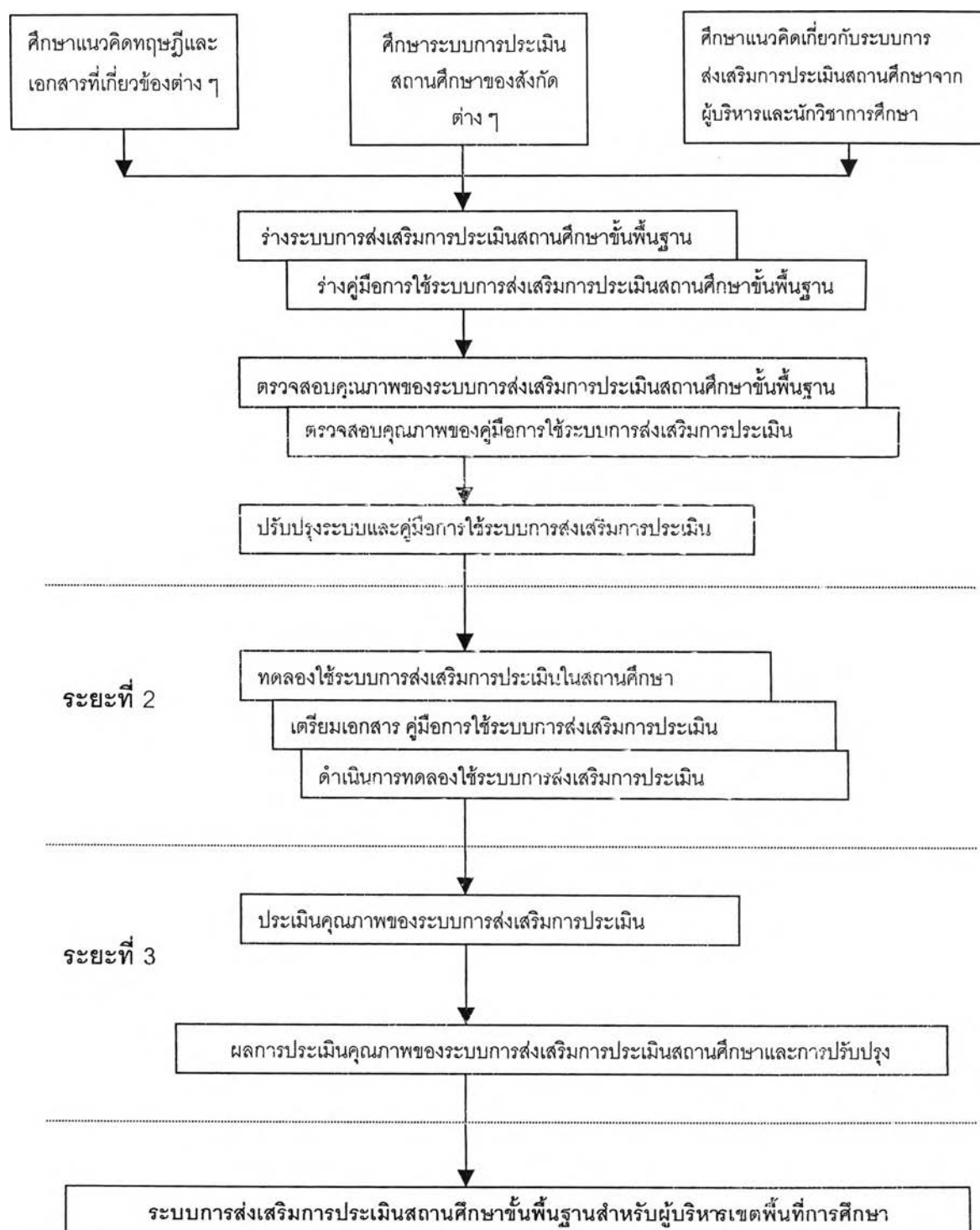
รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนของการกำหนดองค์ประกอบของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ แนวทางการประเมินสถานศึกษา วิธีการประเมิน และวิธีการรายงานผลเพื่อรวบรวมแนวคิดมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของระบบ

2. ศึกษาเอกสารระบบประเมินสถานศึกษา รูปแบบการประเมิน แนวทางการประเมินของสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ระยะที่ 1

แผนภาพที่ 6 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษา

3. สัมภาษณ์ผู้บริหารและนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้ในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีการรายงานผลการประเมินที่ต้องการให้นำเสนอ ระยะเวลา ความต้องการจำเป็นในด้านการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการควบคุมส่งเสริมคุณภาพของสถานศึกษา และลักษณะของข้อมูลสารสนเทศในระบบ

4. การวิเคราะห์เนื้อหา โดยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาตามกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากทั้ง 3 แหล่งดังกล่าวข้างต้น โดยยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้องและยึดหลักเกณฑ์เชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการกำหนดองค์ประกอบในการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษา

5. นำผลการวิเคราะห์เนื้อหา มาสังเคราะห์เพื่อร่างระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของระบบการส่งเสริม กำหนดรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ

วิธีดำเนินการวิจัยสำหรับการวิจัยในตอนที่ 1.1

1. กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 14 คน โดยการกำหนดแบบเจาะจง พิจารณาจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1.1 มีประสบการณ์ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดหรือผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดไม่ต่ำกว่า 3 ปี

1.1.2 มีผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่รู้จักบุคคลเหล่านั้นแนะนำ โดยใช้หลักการขอคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้ (snowball sampling)

1.2 นักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้ในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 3 คน พิจารณาจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.2.1 เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ครอบคลุมในเรื่ององค์ประกอบของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการจำเป็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการควบคุมส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา วิธีการรายงานผลการประเมินและช่วงเวลาที่ต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

2.1 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

2.1.1 ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจในการควบคุม ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร ตามบทบาทในฐานะเป็นผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ในการควบคุม ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษา เพื่อประมวลเนื้อหาสาระจัดทำเป็นร่างแบบสัมภาษณ์

2.1.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่ดำเนินการเสร็จแล้วไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความตรงในเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจนเกี่ยวกับภาษา

2.1.3 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือที่ออกโดยภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนักวิชาการศึกษา

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้ โดยในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเทป ประกอบการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปจากประเด็นจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นำผลมาแจกแจงความถี่เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

ผลการวิจัยในตอนต้นที่ 1 ทำให้ได้ร่างระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับนำไปตรวจสอบระบบในตอนต้นที่ 2

ตอนที่ 1.2 การตรวจสอบคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและคู่มือการใช้ระบบ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพของระบบ และคู่มือการใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา โดยในร่างระบบประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ ของระบบที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประเด็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย

1. ระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำเสนอร่างระบบ และคู่มือการใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจนและความง่ายต่อการนำไปใช้

2. ปรับปรุงแก้ไขระบบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีดำเนินการวิจัยสำหรับการวิจัยในตอนที่ 1.2

1. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านการประเมินหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องของการประเมินภายในสถานศึกษา จำนวน 9 คน โดยมีเกณฑ์กำหนดผู้ผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติต่อไปนี้ (รายชื่อปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข)

1.1 เป็นผู้ที่ มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในเรื่องของการประเมินภายในสถานศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 6 คน เช่น ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ผู้ประเมินจากต้นสังกัด

1.2 เป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องของการวัดและประเมินผลได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาและนักวิชาการในหน่วยงานทางการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาเอกด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของระบบและคุณลักษณะที่สำคัญในองค์ประกอบของระบบคือ แบบสอบถามคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน และความง่ายต่อการนำไปใช้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระดังนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างเนื้อหาของระบบสอบถาม

ตอนที่	เนื้อหาสาระ	จำนวนข้อ
ตอนที่ 1	โครงสร้างของระบบ	5
ตอนที่ 2	คุณลักษณะที่สำคัญในองค์ประกอบย่อยด้าน บัญชีนำเข้า/ระบบเตรียมการ	11
	คุณลักษณะที่สำคัญในองค์ประกอบย่อยด้าน กระบวนการ/ระบบตรวจสอบ	5
	คุณลักษณะที่สำคัญในองค์ประกอบย่อยด้านผลผลิต/ระบบรายงานผล	1
	คุณลักษณะที่สำคัญในองค์ประกอบย่อยด้าน ระบบสนับสนุนและพัฒนา	2

นอกจากนี้ยังมีส่วนข้อมูลปลายเปิดสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละส่วนประกอบของระบบแทรกอยู่ภายในแบบตรวจสอบด้วย

2.1 ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามคุณภาพระบบและคุณลักษณะที่สำคัญขององค์ประกอบของระบบ โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ นำร่างแบบสอบถามดังกล่าวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาในขั้นต้น นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือที่ออกโดยภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 จัดประชุมเพื่อเก็บข้อมูลโดยการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า จะใช้การวิเคราะห์โดยการคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Range) จากผลการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจ คือ พิสัยระหว่างควอไทล์ของการตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าต่ำกว่า 1.50 แสดงว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นต่อข้อรายการนั้นสอดคล้องกัน โดย

ค่ามัธยฐานในระดับปานกลางถึงระดับมากที่สุด และสอดคล้องกันไม่ต้องปรับปรุง แต่ถ้าไม่สอดคล้องกันต้องปรับปรุงโดยพิจารณา ร่วมกับการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ค่ามัธยฐานในระดับน้อยถึงระดับน้อยที่สุดสอดคล้องกันหรือไม่สอดคล้องกัน ต้องตัดออกสำหรับรายละเอียดการแปลผลจากค่ามัธยฐานที่คำนวณได้ มีดังนี้

ค่ามัธยฐาน 4.51 ขึ้นไป หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้มากที่สุด

ค่ามัธยฐาน 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้มาก

ค่ามัธยฐาน 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้ปานกลาง

ค่ามัธยฐาน 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้น้อย

ค่ามัธยฐาน 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้น้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเนื้อหาใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แยกเป็นหมวดหมู่ตามองค์ประกอบพร้อมทำการปรับปรุง แก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้ที่มีประสบการณ์เสนอแนะ

ตอนที่ 1.3 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการรายงานผล

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการควบคุมส่งเสริมสถานศึกษาของผู้บริหาร กำหนดลักษณะของข้อมูลสารสนเทศในระบบสารสนเทศ และตรวจสอบความเหมาะสมของระบบสารสนเทศ

รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย

1. สัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการควบคุมส่งเสริมคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ทำไปพร้อมกับตอนที่ 1.1 ข้อ 3)
2. กำหนดลักษณะของข้อมูลสารสนเทศในระบบสารสนเทศ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการศึกษาเอกสาร (ทำไปพร้อมกับตอนที่ 1.1 ข้อ 3)
3. ตรวจสอบคุณภาพของระบบสารสนเทศ (ทำไปพร้อมกับตอนที่ 1.2) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกันระดมความคิด

ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นจะปรากฏอยู่ในคู่มือการใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 การทดลองใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในสถานศึกษา

จุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อทดลองใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ทดลองใช้กับสถานศึกษา

รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย

1. จัดเตรียมและดำเนินการจัดปัจจัยความพร้อมในการทดลองใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การจัดเตรียมคู่มือการใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษาได้ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในโครงสร้าง องค์ประกอบและสาระสำคัญของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบสถานศึกษา

1.2 เตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยประสานงานและร่วมวางแผนการทดลองใช้ระบบกับผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา

2. นำระบบไปทดลองใช้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้ง 3 สังกัดรวมอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกันคือกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตามโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการเดิม สำหรับเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนทดลอง 3 โรงเรียน คือ

1.1 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1

1.2 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัด สศ. ลปช. สช.ตามโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการเดิม สังกัดละ 1 โรงเรียน

1.3 มีศึกษานิเทศก์ให้คำแนะนำ

1.4 โรงเรียนเต็มใจที่จะเข้าร่วมทดลองระบบ

การทดลองใช้ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการในลักษณะการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) เพื่อนำผลการทดลองใช้ไปปรับปรุงและพัฒนา ระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระหว่างดำเนินการทดลองใช้ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมดำเนินการกับผู้ตรวจสอบโดยประสานงาน และร่วมวางแผนกับผู้ตรวจสอบและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทดลองใช้ระบบ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถามความเหมาะสมของการวางระบบประเมินภายในของสถานศึกษา (สำหรับให้สถานศึกษาตรวจสอบตนเอง และให้ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษาตรวจสอบ) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีโครงสร้างเนื้อหาที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมของการวางระบบประเมินภายในของสถานศึกษา 14 ด้านคือ (1) การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร (2)การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานประเมินภายในสถานศึกษา (3)การมีส่วนร่วมในการจัดทำกาประเมิน

ภายในสถานศึกษา (4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน (5) การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ต้องการประเมิน (6) การกำหนดกรอบการประเมิน (7) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน (8) การกำหนดเครื่องมือในการประเมิน (9) การกำหนดแหล่งผู้ให้ข้อมูล (10) การเก็บรวบรวมข้อมูล (11) การวิเคราะห์ข้อมูล (12) การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน (13) การรายงานผลการประเมิน (14) การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาและให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อรายการและความชัดเจนเกี่ยวกับภาษา และผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวอย่าง รายการสำหรับการตรวจสอบ

(5) การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ต้องการประเมิน

- การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์ เช่น มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดหมายของหลักสูตร ความเป็นท้องถิ่น ชุมชน ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เป็นต้น
- มีการจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้เหมาะสม
- คณะกรรมการ/คณะทำงานทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- มีการจัดประชุมชี้แจงเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้บุคลากรทุกคนของสถานศึกษา รับทราบ
- มีการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
- มีการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา/ธรรมนุญสถานศึกษา

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

ระดับคะแนนดีเยี่ยม (ตอบ 6 ช่อง)	ได้	5 คะแนน
ระดับคะแนนดีมาก (ตอบ 5 ช่อง)	ได้	4 คะแนน
ระดับคะแนนดี (ตอบ 4 ช่อง)	ได้	3 คะแนน
ระดับคะแนนพอใช้ (ตอบ 2-3 ช่อง)	ได้	2 คะแนน
ระดับคะแนนควรปรับปรุง (ตอบ 0-1 ช่อง)	ได้	1 คะแนน

การแปลความหมายระดับคุณภาพ

ระดับดีเยี่ยม หมายถึง สถานศึกษาทำการประเมินภายในของสถานศึกษาได้ถูกต้องตามหลักวิชาการประเมิน ผลการประเมินถูกต้องและรายงานเสนอให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้านรวมถึงบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำประเมินภายในและทำอย่างประหยัด

ระดับดีมาก หมายถึง สถานศึกษาทำการประเมินภายในของสถานศึกษาได้ถูกต้องตามหลักวิชาการประเมิน ผลการประเมินถูกต้องและรายงานเสนอให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษารวมถึงบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำผลการประเมินภายใน

ระดับดี หมายถึง สถานศึกษาทำการประเมินภายในของสถานศึกษาได้ถูกต้องตามหลักวิชาการประเมิน ผลการประเมินถูกต้องในระดับหนึ่ง มีการรายงานผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษารวมถึงบุคลากรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำผลการประเมินภายใน

ระดับพอใช้ หมายถึง สถานศึกษาทำการประเมินภายในของสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการประเมิน ผลการประเมินถูกต้องในระดับหนึ่ง มีการรายงานผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาบางส่วนรวมถึงบุคลากรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำผลการประเมินภายใน

ระดับควรปรับปรุง หมายถึง สถานศึกษาทำการประเมินภายในของสถานศึกษาไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการประเมิน ผลการประเมินบางส่วนไม่ถูกต้อง มีการรายงานผลและไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษารวมถึงบุคลากรส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำผลการประเมินภายใน

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

2.1.1 ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินอภิมาน โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นเนื้อหาที่ใช้ในการตรวจสอบ จากการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภายในของสถานศึกษา ได้เนื้อหาสำหรับใช้ในการตรวจสอบรวม 14 ด้าน

2.1.2 ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบที่สร้างขึ้นจำนวน 14 ด้าน ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อรายการ ความชัดเจน ความครอบคลุมในโครงสร้างเนื้อหา การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน การแปลความหมายของระดับคุณภาพและนำไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คนเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อรายการ ความชัดเจนเกี่ยวกับภาษา โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับนิยามเนื้อหาในแต่ละด้าน ซึ่งทำการตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective Congruence Index : IOC) ค่าดัชนี IOC จะมีค่าระหว่าง - 1 ถึง 1 โดยข้อที่มีค่าดัชนี IOC ต่ำกว่า 0.50 จะทำการปรับปรุงแก้ไข ส่วนข้อที่มีค่าดัชนี IOC 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อรายการกับนิยามเนื้อหา มีความสอดคล้องกัน (สุวิมล ติรกานันท์, 2546) ผลการตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนี IOC ของแบบตรวจสอบความเหมาะสมของระบบประเมินภายในของสถานศึกษามีค่าระหว่าง 0.63 – 1.00 (รายละเอียดการสร้างและพัฒนาเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ค)

ตารางที่ 3 โครงสร้างเนื้อหาที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมของการวางระบบประเมิน
ภายในของสถานศึกษา

ที่	เนื้อหา	จำนวนรายการ ตรวจสอบ
1.	การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร	6
2.	การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานประเมินภายในสถานศึกษา	6
3.	การมีส่วนร่วมในการจัดทำกรประเมินภายในสถานศึกษา	6
4.	การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน	6
5.	การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ต้องการประเมิน	6
6.	การกำหนดกรอบการประเมิน	6
7.	การกำหนดเกณฑ์การประเมิน	6
8.	การกำหนดเครื่องมือในการประเมิน	6
9.	การกำหนดแหล่งผู้ให้ข้อมูล	6
10.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
11.	การวิเคราะห์ข้อมูล	6
12.	การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน	6
13.	การรายงานผลการประเมิน	6
14.	การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา	6
	รวม	84

2.2 ตัวอย่างเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ (สำหรับผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับให้ ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบสถานศึกษา จะปรากฏอยู่ใน คู่มือการใช้ระบบ เล่ม 2 กรอบการตรวจสอบและตัวอย่างเครื่องมือตรวจสอบ

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

2.2.1 ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารในข้อ (1) มาเป็นแนวทางสำหรับการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด และให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา และทำการปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ เป็นแนวทางในการตรวจสอบสถานศึกษาจริง

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานศึกษาโดยผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา (สำหรับสถานศึกษาประเมิน) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของสถานศึกษาหลังจากได้รับการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

2.3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาที่นำไปใช้ในสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

2.3.2 นำแบบสอบถามดังกล่าวให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา และทำการปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ออกโดยบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสถานศึกษาจำนวน 3 แห่ง โดยขอความอนุเคราะห์ต่อคณะผู้ตรวจสอบจำนวน 3 คณะ พร้อมทำหนังสือแจ้งสถานศึกษาทั้ง 3 แห่งที่เป็นสถานที่ทดลองใช้ระบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษา	วัน เดือน ปี	จำนวนผู้ตรวจสอบ
1.โรงเรียน ทดลอง 1	16 – 18 ก.พ.2547	5 คน
2.โรงเรียน ทดลอง 3	23 – 25 ก.พ.2547	5 คน
3.โรงเรียน ทดลอง 2	1 – 3 มี.ค.2547	4 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบตรวจสอบความเหมาะสมของระบบประเมินภายในของสถานศึกษาจะใช้การวิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความเหมาะสมของระบบอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความเหมาะสมของระบบอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความเหมาะสมของระบบอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความเหมาะสมของระบบอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความเหมาะสมของระบบอยู่ในระดับควรปรับปรุง

4.2 การพิจารณาความสอดคล้องของผลการตรวจสอบระหว่างผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา จะใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ตรวจสอบ RAI (Rater Agreement Index) ตามแนวคิดของ Burry – Stoke และคณะ (1996) ดังนี้

4.2.1 กรณีประเมินพฤติกรรมเดียว ผู้ตรวจสอบหลายคนและตรวจสอบสถานศึกษาแห่งเดียว

$$RAI = 1 - \frac{\sum |R_m - \bar{R}|}{(M-1)(I-1)}$$

โดย R_1, R_2, \dots, R_m แทน ผู้ตรวจสอบจำนวน M คน ซึ่งตรวจสอบสถานศึกษาแห่งเดียว และ \bar{R} แทน ค่าเฉลี่ยของผลการตรวจสอบ

4.2.2 กรณีตรวจสอบ K พฤติกรรม ผู้ตรวจสอบ M คน และตรวจสอบสถานศึกษาแห่งเดียว

$$\bar{R}_k = \frac{1}{M} \sum R_{mk}$$

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum |R_{mk} - \bar{R}_k|}{K(M-1)(I-1)}$$

ให้ R_{mk} แทนการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบคนที่ m บนพฤติกรรมที่ k

\bar{R}_k แทน ค่าเฉลี่ยของผลการตรวจสอบ จำนวน k พฤติกรรม

ทั้งนี้ RAI จะมีพิสัยตั้งแต่ 0 – 1 ซึ่งถ้ามีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าผู้ตรวจสอบเห็นสอดคล้องกันมาก

ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาหลังจากนำระบบไปทดลองใช้

รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการประเมินคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น มีเกณฑ์ต่อไปนี้
 - (1) ครอบคลุมประเด็นที่ได้จากข้อมูลสารสนเทศที่เกิดจากระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งให้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาให้มี

คุณภาพได้จริง (2) ความเป็นไปได้ของการนำระบบไปปฏิบัติจริงในเขตพื้นที่การศึกษา (3) ความเหมาะสมของระบบฯ ซึ่งให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา (4) ความถูกต้องของผลการประเมินที่สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง มีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุม ครบถ้วน ชัดเจน ที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาได้จริง และ (5) ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ ยอมรับในผลการประเมินและนำระบบไปใช้

2. ประเมินความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องได้แก่ (1) กลุ่มผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (2) กลุ่มผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา (3) กลุ่มผู้บริหาร/ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษา ตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้นำระบบการส่งเสริมไปทดลองใช้ ได้แก่ ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินของสถานศึกษา

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 9 คนทำหน้าที่ตรวจสอบสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของระบบในด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความพึงพอใจ

1.2 ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 2 คน สัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณภาพของระบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้ข้อมูลสารสนเทศจากการตรวจสอบเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินของสถานศึกษา สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของระบบในด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความพึงพอใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินของสถานศึกษาแต่ละกลุ่มจะมีเครื่องมือไม่เหมือนกัน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การ

ศึกษา ประเมินระบบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกี่ยวกับคุณภาพของระบบในด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ จากการรายงานผลการประเมินเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของระบบ สำหรับให้ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินของสถานศึกษาประเมินระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษา ในด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมความถูกต้องของข้อมูล และความพึงพอใจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึง (1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ประเด็นการสัมภาษณ์ วัน เวลาการสัมภาษณ์ (2) ผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยให้คณะผู้ตรวจสอบจากเขตพื้นที่การศึกษาตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการประเมิน (3) ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินของสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของระบบการส่งเสริมการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาแปลระดับคุณภาพตามเกณฑ์

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา